

DUÁLNÍ OPIOIDNÍ ANALGEZIE – TEORIE A PRAXE

Juřica J.^{1,2,3}

¹Farmakologický ústav, LF MU, Brno

²Masarykův onkologický ústav, Brno

³Ústav humánní farmakologie a toxikologie, VFU, Brno

Pohled na současné podání více opioidních analgetik se v posledních letech mírně změnil. Opioidní analgetika účinkují jako agonisté nebo parciální agonisté opioidních receptorů μ , λ , δ a ORL1 (MOPr, DOPr, KOPr, NOPr). Při kombinaci agonistů a parciálních agonistů by teoreticky mělo docházet spíše ke snížení max. možného účinku, a tak se jejich kombinace příliš nedoporučují. V klinické praxi se však mnohdy i tyto kombinace osvědčují. Jednotliví zástupci opioidních agonistů mají totiž rozdílnou afinitu k jednotlivým typům (i podtypům) opioidních receptorů, popř. další aditivní vlastnosti (NMDA antagonismus, inhibice vychytávání NA a 5HT) nebo odlišnou farmakokinetiku. Dalším faktorem, který se může uplatnit na příznivém efektu je rozdílná distribuce a cílová místa účinku jednotlivých látek – zatímco u morfinu (parc. agonista μ) převažuje centrální mechanismus, fentanyl (agonista μ) účinkuje velmi dobře i periferně. Podobně je na tom i oxycodon, do popředí zájmu vstupuje jeho μ agonistický účinek a periferní účinek – pro centrální účinek je nutný aktivní transport přes HEB, a tak oxycodon dobře účinkuje i na viscerální bolest. Tímto způsobem je jejich kombinací možno prodloužit účinek nebo urychlit jeho nástup, snížit počet celkových dávek a teoreticky je také možno snížit riziko deprese dechového centra při zachování dostatečné analgezie (nižší afinita některých k μ_2) [1,3]. Tyto postupy jsou spíše vyhrazeny pro perzistující bolesti, které nelze zmírnit v rámci doporučených postupů pro léčbu bolesti (vč. rotace, kombinace s NSAID, antikonvulzivy nebo TCA). Ojedinele lze nalézt kazuistiky podporující tyto teoretické úvahy [1,2]. U náhodného vzorku 56 pacientů z Masarykova onkologického ústavu s duální opioidní léčbou byla nejčastější kombinace fentanylu s oxycodonom a naloxonem. Zkušenosti z Masarykova onkologického ústavu s kombinací opioidních agonistů/parciálních agonistů jsou vesměs pozitivní, nicméně v literatuře solidní evidence doposud chybí.

Literatura: [1] Brzeziński K et al. Wspolczesna Onkol 2011; 15(6): 409–411. [2] Yoshitake A et al. Masui 2014; 63(2): 199–202. [3] DynaMed American Society of Health System Pharmacists l. title. Ipswich (MA): EBSCO Information Services 2017.

Podpořeno grantem MUNI/A/1550/2018 poskytnutým MŠMT ČR v roce 2018.